

[0184] TA DE NEITINS FAN CHR. STAPELKAMP
(2 maart 1879-31 jannewaris 1961)

It sil my nea forjitte, hoe en hwannear't ik kundskip krige fan de dea fan 'e hear Stapelkamp. It wie yn in kolleezje oer Gysbert Japicx, doe't ik it kommentaar op 't aljemint brocht, dat de nou forstoarne op de psalmen fan ús greate 17de-ieuske dichter gearstald hat. Ynienen frege my ien fan 'e studinten, oft ik al heard hie, dat de skriuwer fan dy forklearjende oantekeningen dy deis rêst wie. It pakte ús alle gearre oan, hwant wy bitochten op dat stuit, dat wy in man mei tige fortsjinsten foar de tael en skriftekennisse, en binammen foar de Fryske taelkunde, tonei misse moasten. Allinne op dat, hwat er op it lêste mêd út 'e wei set hat, sille wy hjir yngean.

It is eins o sa opmerklik, dat de hear Stapelkamp nei in bannich en fruchtber libben yn tsjinst fan it Kristlik Middelber Underrjocht in greate niget oan it Frysk hie en noch opmerkliker wurdt dat, as wy hearre, dat er yn it hûs fan in goede kunde, by hwa't er yn 'e oarloch in skoftsje ûnderdûkt wie, in Frysk boek yn 'e hannen krige, dat him ta de stúdzje fan ús tael oantrune hat.

Nou hie er him wakker útlein op it âldere Nederlânsk en dy kunde die fortuten, doe't er him yn it 17de- en 18de-ieuske Frysk joech, dat foar in part noch yn hânskrift lei en op wittenskiplike biarbeiding wachte.

Hoe tige as syn wurkkrêft, syn wurkwize en de útkomsten fan syn ûndersyk wurdearre waerden, die al ringen bliken yn 1949, doe't in Grinzer stúdzjerounte him in "Earefrissel" ¹⁾ oanbea, dy't yn it tydskrift „It Beaken" opnommen is. Trije jier letter biskikte er, yn 'e mande mei Jfr. D. Simonides, ús in útjefte fan 'e Fryske fersen fan Eelke Meinerts ²⁾, de Kollumer dichter-boer út 'e twadde helte fan 'e 18de ieu.

In hiele rige artikels, binammen oer taelkundige konstruksjes, de ôflieding fan biskate wurden en de forklearring fan slimme plakken seach dêrnei yn net minder as tolve tydskriften it ljocht. Bûtendat hat er gâns bydragen, dy't foar it Frysk wichtich binne, yn 'e beide bondels „Frisiaca" ³⁾ gearbrocht. Dêr wiene trije lytsere "Estrikken" oan foarôfgien, twa oer rymstikken fan 'e niisneamde Eelke Mein(d)erts ⁴⁾ en ien - mei Dû. J.J. Kalma en Prof. J.H. Brouwer - oer de trije psalmbirimings fan Dûmny Vitus Ringers ⁵⁾ út 1686.

Mei it kliuwen fan 'e jierren doarst er hieltiten wiidweidiger ûnderwerpen oan. Yn 1955 wie er foaral oer in oare Midfryske skriuwer to set, t.w. Symen

1) Earefrissel foar Chr. Stapelkamp, It Beaken, jg. XI, 1949, nû. 3, s. 97-168.

2) D. Simonides en Chr. Stapelkamp, De Fryske gedichten fan Eelke Meinerts, Boalsert 1952.

3) Chr. Stapelkamp, Frisiaca I, Estrik VIII, Frysk Ynstitút, Grins 1955. Chr. Stapelkamp, Frisiaca II, Estrik XVI, Frysk Ynstitút, Grins 1956.

4) Chr. Stapelkamp, Blijdschips Betjoeginge fan Eelke Meinderts, Estrik I, Frysk Ynstitút, Grins 1953.

Chr. Stapelkamp, Volle Gelok en Wolkomst Winsk fan Eelke Meinderts, Estrik III, Frysk Ynstitút, Grins 1953.

5) J.J. Kalma, J.H. Brouwer en Chr. Stapelkamp, Vitus Ringers, Estrik V, Frysk Ynstitút, Grins 1954.

Althuysen ¹⁾), hwaens dichten er mei yngeande oantekeningen publisearre.

Oer Symen Althuysen kaem er tolânne by Dûmny Jan Althuysen ²⁾), dy't yn 1755 syn lânslju in Fryske psalmbiriming jown hie. De hear Stapelkamp hat alle war dien, om dat seldsume wurk neffens de easken fan 'e hjoeddeiske taelkunde út to jaen. It is him slagge en troch de stipe fan Z.W.O. koe yn 1957 in kreas útfierd boek fan ryklik 600 siden útkomme. Hwat sil it him forblide ha, dat er it rékommen fan sok in standertwurk bilibje mocht! De foarste rigels fan it foaropwurd, dat er dy mânske útjefte op reis meijoech, binne tekenjend foar de skriuwer. Hy seit: „Bij 't voltooiën van deze uitgave past het mij, mijn dankbaarheid uit te spreken aan God, die mij de geestelijke en lichamelijke kracht gegeven heeft, om dit werk ten einde te brengen”.

Doe't er yn it jounsskoft wie, koe er noch de iene rispinge nei de oare ynhelje en hy liet him dêr nea net op foarstean; hy bleau altiten like biskieden en ienfâldich; in man, hwaens serene rêst en bistille wiisheit in forkwikking wiene yn ús jachtsjende tiid.

Sûnder ophâlden gyng er der mei troch om it Midfrysk wittenskiplik foar greatere rounten to ûntsluten. Dat leste tiidrek fan syn libben haw ik fan tichteby meimakke, nei't wy ús yn Grins nei wenjen set hiene.

Ut en troch kaem de hear Stapelkamp op it Fryske Ynstitút en syn bistek wie, om in kommentaer op G. Japicx syn psalmen en geastlike lieten gear to stallen. - Iderkear as er in psalm ré hie, stjûrde er my dy ta; in deimannich letter bisprieken wy togearre de ynhâld, forbetteren en follen oan hwer't dat nedich wie, sochten om de krekte bitsjutting, de bêste formulearring, de oannimlikste theologyske útliz. Sagau't der ienriedichheit wie en de psalmbiwurking syn lêste foarm krige hie, waerd dy op it Ynstitút foar de útjefte rémakke. Sa ûntstie psalm nei psalm de útliz fan 'e geastlike poëzije fan 'e Boalserter renaissance-dichter. Wer waerd syn stribjen bikroand, al foel it him yn it lêstoan wol swier: yn fjouwer mânske dielen³⁾), meiinoar goed 500 siden great, ha wy nou it earste kommentaer op Gysbert syn psalmen ta ús foldwaen. De hear Stapelkamp hat dêrmei de tank fortsjinne fan allegearre, dy't har op 'e Fryske stúdzje útlizze.

Lykwols is nei myn bitinken it lêste en djipste dêr net mei sein. Nou't de skriuwer út 'e tiid skaet is, soe ik der op wize wolle, dat wy, ek fan in oare kant bisjoen, gjin better kommentaer winskje koene. Sjoch, Gysbert hat syn psalmen oan 'e ein fan syn libben skreaun, doe't forskaet fan ûnk en ramp him ûntheistere. Bihalven syn âlden hie er it iene bern nei it oare to hôf bringe moatten, wylst de iennichste soan, dy't him oerlibje soe, him net ta deugd oanstelde.

1) Chr. Stapelkamp, De Friese Gedichten fan Symen J. Althuysen, Estrik X, Frysk Ynstitút, Grins 1955.

2) Chr. Stapelkamp, Hôndert Psalmen fin David ... byrymme trog J. Althuysen, Drachten 1957.

3) Chr. Stapelkamp, Aantekeningen op Gysbert Japicx' "Friesche Herder", Estrik XXIV, Frysk Ynstitút, Grins 1957.

Chr. Stapelkamp, Aantekeningen op Gysbert Japicx' „Hymmelsch Harpluw", Estrik XXVI, Frysk Ynstitút, Grins 1958.

Chr. Stapelkamp, Aantekeningen op Gysbert Japicx' „Hymmelsch Harpluw" II, Estrik XXVII, Frysk Ynstitút, Grins 1958.

Chr. Stapelkamp, Aantekeningen op Gysbert Japicx' „Hymmelsch Harpluw" III, Estrik XXIX, Frysk Ynstitút, Grins 1959.

Forbûke troch de slaggen fan it lot, tocht er mear as oars oan dea en ivichheit en om't er in Kristen, in djip-leauwich man wie, socht er stipe en treast yn it wurd fan God, dy't er earne syn taflecht, honk en skûle neamt. Hy waerd yn letter jierren lutsen ta de psalmen, dy't tagelyk de âldste en de nijste geastlike lieten fan 'e wrâld binne. De fromme Gysbert krong ta it hert fan 'e psalmen troch, hy forstie de greate en rike ynhâld dêrfan en fiede troch de wurden hinne, hoe't God Syn ôfdoarme skepsel leafhat en syn dea en fordjer utersté net wol. Hy biharke dêr de stimme fan 'e hege en hillige God yn, dy't - o wûnder fan genede! - by de dimmenen fan geast wenje wol en de forsleinen moed en krêft jowt. Ut dy reden nimt dat bibelboek yn it libben fan 'e leauwigen in great plak yn, om't by einsluten God dêr yn forhearlike wurdt fanwegen Syn greate dieden foar it fordoarne minskeskaei. Oeral dêr't in leauwich minske yn noed en soarch sit, syn leed útskrieme of de Hear foar Syn seine tankje wol, dêr sil er nei de psalmen gripe, dy ivich libbene boarne, dy't de siele lavet en forkwikt. En altyd weroan riist yn it bistille leauwige gemoed boppe alle oare bitinkens út it lofliet ta eare fan Him, hwaens goedgunstichheit is fan ivichheit ta ivichheit oer dyjingen, dy't Him freezje (Ps. 103:17).

Sà hat Gysbert de psalmen bilibbe en sà hat de hear Stapelkamp Gysbert Japicx forstien, om't er him as reformatoarysk kristen oan dy Fryske dichter bisibbe fiede. Dat wie fan dy gefolgen, dat Gysbert syn wurk op kongeniale wize forklearre waerd, en dat is, krekt - om't wy hjir op hillige groun steane, mear as inkeld en allinne in taelkundich forantwurde útliz. Gjinien sil ús ommers ûntstride wolle, dat men de g e a s t forstean moat, dêr't dy psalmen út dichte binne. De hear Stapelkamp en de fan him bistudearre Boalserter master hiene itselde leauwe en beidegearre forstiene hja de âldtestamintyske sjonger, dy't ús de ûnforgonklike psalmen neilitten hat.

En dêrmei nimme wy ôfskie fan 'e forstoarne, mei rou yn it hert, mar dochs net allinne mei rou: sterker libbet yn ús de tank oan God, dy't ús yn him sok in bijeftige minske skonken hat.

Nou't er de baen op ierde to'n ein roun is, nou jilde foar him de rigels fan 'e 23ste psalm, dy't Gysbert Japicx sa yn ús tael neisongen hat:

„In ijn Jon huwz sil ick, O ljeave HEERE!
Ney wansch in wâd, ja ijvig bly, forkeere".

W.J. Buma.